

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ขอเสนอเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1. การนำเสนอแนวคิดทฤษฎีเรื่อง ความแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation) และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การนำเสนอแนวคิดเรื่อง ความแปลกแยกทางการเมือง มาเชื่อมกับแนวความคิดเรื่องพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สรุปสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ศึกษาและเก็บข้อมูล คือ ช่วงสถานการณ์การเมืองไทย ตั้งแต่ต้นปี 2552 : การเปลี่ยนชั่วคราวจัดตั้งเป็นรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ให้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนนายกรัฐมนตรีจากพรรคเพื่อไทย

- ช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2556: ช่วงการบริหารงานของ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หลังการเลือกตั้งมาแล้ว ครบ 2 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล

1. การนำเสนอแนวคิดเรื่อง ความแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation) และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเรื่อง ความแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation)

ปัจจุบันแนวความคิดเกี่ยวกับความแปลกแยก(Alienation) ที่มีความหมายครอบคลุมค่อนข้างกว้างขวาง มีการนำไปประยุกต์ใช้ศึกษาในศาสตร์สาขาต่างๆ รวมถึงการศึกษาทางรัฐศาสตร์ และได้รับการกล่าวอ้างในทางวิชาการมากที่สุดได้แก่ แนวความคิดของ Melvin Seeman (1959) โดยเป็นกรอบความคิดในเชิงจิตวิทยาสังคม ซึ่งมุ่งจุดสนใจไปที่ความคาดหวังของบุคคลอันเกี่ยวกับ “วัตถุทางสังคม” (Social object) หรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเขา Seeman ได้จำแนกมิติหรือองค์ประกอบของความผิดแปลกสภาวะออกเป็น 5 องค์ประกอบด้วยกัน คือ ความรู้สึกไร้อำนาจ (powerlessness) ความรู้สึกไร้ความหมาย (meaninglessness) ความรู้สึกไร้บรรทัดฐาน (normlessness) ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางค่านิยม (Value isolation) และความรู้สึกแปลกแยกจากตนเอง (Self-estrangement)

ต่อมา Seeman ได้เพิ่มมิติหรือองค์ประกอบในเรื่อง ความโดดเดี่ยวทางสังคม (social isolation) เข้าไปในงานเขียนระยะหลังของเขา ดังนั้นจึงสรุปรวมได้เป็น 6 ประเภทคือ

1. ความรู้สึกไร้อำนาจ (Powerlessness) หมายถึงความคาดหวังของบุคคลที่ว่าพฤติกรรมของเขาไม่สามารถกำหนดผลลัพธ์หรือสิ่งพึงพอใจที่เขาใฝ่หาได้

2. ความรู้สึกไร้ความหมาย (Meaninglessness) หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกว่าเขาไม่สามารถทำการคาดหมาย (prediction) เกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมหรือการกระทำของเขาได้รู้สึกไม่มีความเข้าใจในเรื่องของสังคมตลอดจนความแปรเปลี่ยนของเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ความรู้สึกไร้บรรทัดฐาน (Normlessness) หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกอย่างมากว่าเขาจำเป็นต้องใช้พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เขาไม่จำเป็นต้องผูกมัดกับมาตรฐานของสังคม

โดยวิธีทาง หรือพฤติกรรมอันไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความจำเป็นต้องใช้เพื่อที่จะได้มาซึ่งความต้องการหรือบรรลุเป้าประสงค์หนึ่งๆ

4. ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางค่านิยม (Value isolation) หมายถึง การให้คุณค่าต่ำต่อเป้าประสงค์ หรือพฤติกรรมซึ่งถือว่ามีคุณค่าสูงสำหรับคนในสังคมอันเป็นการปฏิเสธ “ค่านิยมร่วม” ของสังคม

5. ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม (Social isolation) หมายถึง ความคาดหวังในอันที่จะถูกปฏิเสธ หรือไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมักจะแสดงออกในความรู้สึกเปล่าเปลี่ยวหรือรู้สึกถูกละเลยจากคนอื่น

6. ความรู้สึกแปลกแยกจากตนเอง (Self-estrangement) หมายถึง ความขึ้นต่อ “รางวัล” (reward) ซึ่งคาดหวังได้ในอนาคตของพฤติกรรมนั้นๆ กล่าวคือ เป็นการยึดถือ “รางวัล” ซึ่งอยู่นอกเหนือไปจากกิจกรรม หรือพฤติกรรมโดยตัวของมันเอง โดยบุคคลไม่สามารถจะค้นหาผลตอบแทนหรือรางวัลจากกิจกรรมการใช้แรงงานของตน ซึ่ง Seeman ได้ยกกรณีกรรมกรซึ่งประกอบกิจการงานที่ไม่มีลักษณะสร้างสรรค์และไม่ได้รับความพึงพอใจจากการทำงานดังกล่าว (วิไลวงศ์สืบทา, 8-17)

ความหมายความแปลกแยกตามแบบของ Seeman จึงเป็นเรื่องของความรู้สึกหรือภาวะทางจิต ที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคลต่อการกระทำของตนเอง และต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมนั่นเอง และความหมายของความแปลกแยกของ Seeman ได้ถูกนักวิจัยรุ่นต่อมา นำมาประยุกต์ใช้ศึกษาวิจัยในสาขาต่างๆเป็นจำนวนมาก

ในการศึกษาสาขาทางรัฐศาสตร์ ในบริบททางการเมือง การอธิบายถึงสาเหตุของการไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและกลุ่มต่างๆในสังคม สามารถอธิบายได้โดยความไม่สามารถของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะกระทำต่อระบบการเมืองในขณะนั้นได้อย่างเห็นผล ซึ่งเมื่อเกิดความไม่สามารถกระทำให้เกิดผล การเมืองเรื่องเลือกตั้ง ก็ไม่ได้สะท้อนถึงความต้องการของประชาชน ดังนั้นการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นไปโดยไร้วัตถุประสงค์ หรือ ไร้เป้าหมายและทิศทาง ความมากน้อยของความไร้เป้าหมายทางการเมืองในเรื่องต่างๆ ในระบบการเมืองใดระบบการเมืองหนึ่งนี้ เรียกว่า ความแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation) (อังโน ชีวาล ทัดศิริช, 2550: 21)

โรเบิร์ต เลน (Lane ,1962) ได้ให้คำจำกัดความของความแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation) ไว้ว่าเป็นความรู้สึกของคนที่หันเหทางเห็นออกไปจากเรื่องการเมือง และการปกครองของประเทศตนเอง และมีแนวโน้มที่จะคิดว่าการเมืองการปกครองเป็นสิ่งที่ต้องกระทำโดยคนอื่น และเพื่อคนอื่น และการเมือง เป็นเรื่องของการปฏิบัติไปตามกติกาที่ไร้ความยุติธรรม นอกจากนี้ ความแปลกแยกทางการเมืองในมุมมองของเลน ยังมีระดับความเข้มข้น มากกว่าความรู้สึกไม่ไว้วางใจ (cynicism) (ซึ่งเป็นการที่บุคคลมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่อ นักการเมืองและระบบการเมือง โดยเห็นว่าอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงถูกใช้โดยคนอื่นซึ่งไม่รู้จักว่าเป็นใคร) เนื่องจากบุคคลที่รู้สึกแปลกแยกทางการเมืองจะมีความเคียดแค้นและมีความ เป็นปฏิปักษ์อยู่ภายในใจ (Almond and verba, 1965 อ้างถึงใน สถิต นิยมญาติ 2533, 57-63)

องค์ประกอบพื้นฐานของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง

เลน (Lane) กล่าวว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ประกอบขึ้นจากทัศนคติพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. รู้สึกว่าตัวเองถูกกระทำ (object) ไม่ใช่ตัวผู้กระทำ (subject) ทางการเมือง ไม่เขาไปมีส่วนร่วม เพราะไม่มีอิทธิพลทางการเมืองในทุกประการ
2. การเมืองการปกครองไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของตัวเอง ไม่มีใครสนใจเขา ดังนั้นจึงไม่ใชการเมืองการปกครองของเขา
3. ไม่เห็นด้วยกับวิธีการการตัดสินใจทางการเมืองที่มีขึ้น เห็นว่ากติกาทางการเมืองขาดความยุติธรรม ขาดความชอบธรรม รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งหลอกลวง

นอกจากนี้ Finifer (1972) ได้ประยุกต์แนวคิดความแปลกแยก 5 ลักษณะของ Seeman ให้เป็นแนวคิดความแปลกแยกทางการเมือง ซึ่งจากแนวคิดที่ประยุกต์มาเป็นแนวคิดที่นักวิจัยทางรัฐศาสตร์มักจะใช้เป็นกรอบในการศึกษาความแปลกแยกทางการเมือง โดย Finifer ได้แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะเท่านั้น และได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ความไร้อำนาจทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เขาไม่สามารถมีผลกระทบต่อการกระทำใดๆของรัฐบาลได้ หรือเขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆกับการจัดสรรทางอำนาจของคุณค่าต่างๆเพื่อสังคมซึ่งเป็นหัวใจหลักของกระบวนการทางการเมืองซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆในทางการเมือง (ธนัน อนุมานราชธน, 2523) เช่น การไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การหนีไปจากสังคมการเมืองที่เขาอยู่ หรือการเข้าร่วมประท้วงทางการเมือง เป็นต้น

2. ความไร้ความหมาย หมายถึง การตัดสินใจต่างๆทางการเมืองเป็นสิ่งที่แต่ละคนไม่สามารถที่จะทำนายได้และไม่ชัดเจน ความรู้สึกนี้ถูกทำให้เข้าใจว่าทางเลือกต่างๆในทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย เนื่องจากไม่สามารถทำนายผลลัพธ์ใดๆได้อย่างเหมาะสมหรือไม่สามารถใช้ทางเลือกต่างๆในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของสังคมได้

3. ความไร้บรรทัดฐานทางการเมือง หมายถึง ความรับรู้ของบุคคลที่คาดหวังว่ากฎระเบียบต่างๆที่เป็นหลักเกณฑ์ในการปกครองได้สูญสิ้นไป และแยกตัวออกมาจากพฤติกรรมที่ควรจะเป็น

4. ความโดดเดี่ยวทางการเมือง หมายถึง การปฏิเสธซึ่งเป้าหมายและบรรทัดฐานทางการเมือง ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นและร่วมกันใช้ของสมาชิกในสังคม และการแสดงออกของพฤติกรรมที่ต่างออกไปจากกระแสหลัก

นอกจากที่กล่าวถึงไปแล้วความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง อาจจะหมายความว่า ตามทัศนะของมาร์เกอร์ (Marger 1981, 271) หมายความว่า สภาวะที่ปัจเจกชนรู้สึกวาทนเองนั้น ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองที่ตนเองเขาอยู่รวมกัน ประชาชนอาจเห็นว่าการลงคะแนนเสียงของเขานั้นไม่มีความหมายอะไร และยังเชื่อว่า การตัดสินใจทางการเมือง ที่สำคัญๆ นั้น กระทำโดยผู้นำกลุ่มเล็ก ๆ ที่ใกล้ชิดกว่าประชาชนจะเขถึง และการตัดสินใจของผู้นำเหล่านั้น ก็มีได้กระทำเพื่อความต้องการที่จำเป็นของประชาชนธรรมดาทั่วไป

ความแปลกแยกทางการเมืองนั้น เกิดขึ้นเมื่อคนในสังคมหนึ่งมีความเชื่อมั่นว่า ระบบการเมืองนั้นไม่สอดคล้อง (coincide) กับความคาดหวังของประชาชนในสิ่งที่ควรจะเป็นโดยนัยนี้ นักรัฐศาสตร์ชื่อเมอร์เรย์ เลวิน (Murray Levin) ได้อธิบายให้เห็นถึงความไม่เป็นไปได้ในทิศทางที่ควรจะเป็นตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเชื่อมั่นและเน้นบทบาทของประชาชนในการที่จะควบคุมกำกับชนชั้นนำนั้น ไม่อาจเกิดขึ้นหรือไม่อาจเป็นจริงได้ในสังคมสมัยใหม่ และนี่เองที่เป็นสาเหตุของความแปลกแยกทางการเมืองในปัจจุบัน

แกนทและลูทเบก (Gant and Luttbeg 1991, 124-125 อ้างถึงใน ชัชวาล ทัดติวัช, 28 -30) ได้อธิบายว่า ความแปลกแยกเป็นคำที่นักสังคมวิทยาได้นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยนักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับว่าความแปลกแยกเป็นคำที่มีแนวคิดในการมองหลายมิติ (multidimensional concept) ซึ่งเกิดจากการให้ความหมายตามธรรมชาติของการแยกตัวของสิ่งที่น่าสนใจที่เกี่ยวพันกับมนุษย์ เช่น สังคมหรือรัฐบาล ดังนั้น การที่จะทำความเข้าใจเรื่องความแปลกแยกอย่างกระจ่างชัดจึงจำต้องระบุรูปแบบของการแยกตัว (type of separation) และสิ่งที่นำมาพิจารณาเสียก่อน แกนทและลูทเบก ได้จำแนกมิติของความแปลกแยกทางการเมืองที่นักรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยานิยมนำมาใช้ในการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Powerlessness)

แกนทและลูทเบก โดยกัทสันของซีแมน มากลาวอธิบายว่า ความไร้อำนาจเป็นความคาดหวังหรือความเป็นไปได้ที่บุคคลเห็นวาทกรรมของตน ไม่สามารถที่จะกำหนดผลที่ตนประสงค์ได้ คำที่มีความหมายตรงข้ามกับความไร้อำนาจคือ การเกิดผล (Efficacy) ซึ่งเป็นการที่ประชาชนมีความเชื่อในการเกิดผลจากการแสดงออกในรูปของสิ่งที่รัฐบาลกระทำจากพฤติกรรมของเขา ความไร้อำนาจสามารถพิจารณาได้ในหลายมิติ ในลักษณะหนึ่งความไร้อำนาจหมายถึงการที่บุคคลเชื่อว่าการตัดสินใจของเขา ไม่สามารถส่งผลกระทบต่อ รัฐบาลได้ และรู้สึกว้าวุ่นอย่างไร รัฐบาลก็มีโต้ตอบสนองความต้องการของประชาชนสักเท่าใด โดยนัยนี้การขาดความเชื่อในการเกิดผล (absence of efficacy) จะเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลรู้สึกแปลกแยกออกจากรัฐบาล และในทำนองตรงข้าม ความแปลกแยกทางการเมือง อาจจัดได้ว่าเป็นภาวะหนึ่งที่มีนัยแสดงถึงความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง โดยการวัดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของบุคคล อาจสามารถพิจารณาได้จากการวัดความรู้สึกของประชาชนในมิติความเฉื่อยชาทางการเมือง (political apathy) และความรู้สึกไร้อำนาจ (Anomie) ได้เช่นเดียวกัน

2. ความรู้สึกไร้ความหมาย (Meaninglessness)

เป็นความรู้สึกที่บุคคลเชื่อว่า ตนเองไม่สามารถที่จะจำแนกแยกแยะความหมายของทางเลือกการเมืองได้ ไม่สามารถคาดการณ์ต่อผลลัพธ์ใดๆ ที่จะเกิดขึ้นจาก การตัดสินใจทางการเมืองหรือกระทั่งไม่สามารถใช้ทางเลือกการเมืองสำหรับการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมได้ เป็นผลให้การเมืองไม่มีความสำคัญหรืออยู่ในสายตาของบุคคลเลย

3. ความไร้สภาพ (Anomie)

ความไร้สภาพ หรือมักนำมาใช้ในความหมายของความไร้บรรทัดฐาน (Normlessness) ความไม่เชื่อถือไว้วางใจ (Distrust) หรือความเชื่อวาทกรรมของมนุษย์เกิดจากความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ความไร้สภาพเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเห็นว่า ประสิทธิภาพ ของ

รัฐบาลและบรรดาผู้นำทางการเมือง มีแนวโน้มที่จะไม่เหมาะสมหรือเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่ยอมรับกันสภาวะไร้สภาพ (State of Anomie) เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความคาดหวังต่อประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของรัฐบาลและผู้นำทางการเมือง แต่การปฏิบัติงานของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองเหล่านั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้ ความคาดหวังที่ผิดพลาด เช่นนี้ เป็นผลให้บุคคลขาดความเชื่อในการเกิดผลทางการเมืองหรือมีสมรรถนะทางการเมือง (Political Efficacy)

4. ความรู้สึกโดดเดี่ยว (Isolation)

สังคมของความแปลกแยกทางการเมืองประการนี้ เกิดขึ้นจากความเชื่อของบุคคลที่เห็นว่าบรรทัดฐานและจุดมุ่งหมายของรัฐบาลและบรรดาผู้นำทางการเมืองทั้งหลายมีความไม่ยุติธรรม ไม่ชอบธรรม ความหมายประการนี้ แตกต่างไปจากความรู้สึกไร้สภาพ ในประเด็นที่ความไร้สภาพ อธิบายว่า รัฐบาลและบรรดาผู้นำเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐาน ที่พวกเขายอมรับแต่ความรู้สึกเดียวทางการเมือง เป็นความรู้สึกที่บุคคล ปฏิเสธบรรทัดฐานที่ตนเองยอมรับ และไม่เห็นว่าบรรดาผู้นำทั้งหลายจะมีความยึดมั่นต่อพวกเขา

1.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับสภาวะความแปลกแยกทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่า วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องความแปลกแยกทางการเมือง ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในต่างประเทศแต่สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในประเทศไทยนั้น เท่าที่ได้สำรวจดู เห็นว่ามีจำนวนที่ไม่มากนัก การศึกษาในเรื่องนี้ส่วนใหญ่มักเป็นข้อค้นพบ สืบเนื่องมาจาก การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน อีกส่วนหนึ่งมักจะเป็นการศึกษาความแปลกแยกในบริบททางสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าการศึกษาในบริบททางการเมือง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความแปลกแยกทางการเมืองในต่างประเทศมาพอสังเขปตามตารางที่ 2.1 (หน้า 15-20)

ตารางที่ 2.1 แสดงผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ในต่างประเทศ

ผู้ศึกษาวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์
Murray Levin (1960)	ความแปลกแยกทางการเมืองของ ชาวอเมริกัน (Political Alienation) ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองบอสตัน เมื่อปี 1959	1. ความแปลกแยกทางการเมือง ออกเป็น 4 มิติ - ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Political Powerlessness) - ความรู้สึกไรบรรทัดฐานทางการเมือง (the Lowering of Norms) - ความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง (Political Meaninglessness) - การแปลกแยกออกจากทางการเมือง (Political Estrangement) 2. ตัวแปรลักษณะทางประชากร รายได้ อายุ ศาสนา	พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำจะมีความรู้สึก ไร้ความหมายทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ผู้ที่มีอายุสูงจะมีความแปลกแยกทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย และพวกที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปแตสแตนต์ จะมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองมากกว่าพวกที่นับถือนิกายคาทอลิก
Patricia Kasschau (1976)	ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของเด็กชาวเม็กซิกันจำนวน 400 คน โดยใช้กรอบความคิดเชิงระบบเกี่ยวกับการสนับสนุน ต่อระบบการเมืองของ David Easton	- การสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง (political community) - การสนับสนุนต่อระบบการปกครอง (political regime) - การสนับสนุนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือรัฐบาล (political authorities)	พบว่าระดับการศึกษาและสถานภาพทางสังคมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกสนับสนุน ต่อระบบการเมือง เด็กที่มีอายุมากขึ้น มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มีระดับการศึกษาสูง จะรู้สึกสนับสนุนระบบการเมืองทั้ง 3 ลักษณะต่ำลง หรือกล่าวได้ว่ามีความแปลกแยกทางการเมืองสูงขึ้นนั่นเอง

ตารางที่ 2.1 แสดงผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ในต่างประเทศ (ต่อ)

ผู้ศึกษาวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์
Bonnie Bullough (1967)	เรื่อง Alienation in the Ghetto	- ความแปลกแยกทางการเมือง - เพศ - การประกอบอาชีพ และสภาพแวดล้อมทางบ้าน	พบว่า ความไร้อำนาจมีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการศึกษา รายได้ การประกอบอาชีพ และสภาพแวดล้อมทางบ้านและพบว่า เพศหญิงมีความรู้สึกไร้อำนาจสูงกว่าเพศชาย
Ada Finifter (1970)	Dimension of Political Alienation	- ตัวแปรลักษณะทางประชากร ได้แก่ ชนตีกำเนิด เชื้อชาติ เพศ ระดับการศึกษา ศาสนา อายุ รายได้ อาชีพ	พบว่า สถานภาพทางสังคมในที่นี้ ได้กำหนดไว้เป็น ชนตีกำเนิด เชื้อชาติ เพศ ระดับ การศึกษา ศาสนา อายุ รายได้ และอาชีพ โดยพบว่าความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับ เพศ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ
Kenneth Keniston (1971)	Youth and Dissent: The Rise of New Opposition	1. ความแปลกแยกทางการเมือง 2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	พบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกแปลกแยกโดยมักมีพฤติกรรมในแบบที่ไม่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงหรือการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง และมีความรู้สึกว่าการกระทำเหล่านี้เป็นเรื่องที่เหลวไหลไร้สาระ และเป็นเรื่องที่เขาไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ และพบว่าบุคคลที่แปลกแยกเหล่านี้จะมีวิธีการปรับตัวแบบปลีกตัวหรือ หลีกหนีสังคม
David Nachmias (1974)	Mode and Types of Political Alienation	สัมภาษณ์ คนที่มีอายุมากกว่า 22 ปี จำนวน 1,289 คน จาก Upstate New York ประเด็น - ความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง - ความรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง	พบว่าบุคคลที่มีความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง มีแนวโน้มที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง บุคคลที่มีความรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมือง มีแนวโน้มจะยอมรับและมีส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตารางที่ 2.1 แสดงผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ในต่างประเทศ (ต่อ)

ผู้ศึกษาวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์
Gilmour and Lamb (1960-1972)	การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ของ Louis Harris Organization ซึ่งได้สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ ของประชาชนชาวอเมริกัน จำนวน 2,000 - 2,500 คนทั่วประเทศในการ เลือกตั้งประธานาธิบดี ทุกครั้ง นับแต่ปี 1960-1972 ของสถาบันด้าน สังคมศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัย มิชิแกน (University of Michigan's Institute for Social Research - ISR)	1. ตัวแปรลักษณะทางประชากร ได้แก่ ชนชาติกำเนิด เชื้อชาติ เพศ ระดับการศึกษา ศาสนา อายุ รายได้ อาชีพ 2. ความแปลกแยกทางการเมือง 3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ส่วนบุคคลที่มีความรู้สึกไร้ความหมายทางการเมือง จะมีแนวโน้มยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ชอบด้วยกฎหมายและผู้ที่มีความรู้สึกโดดเดี่ยวทางการเมือง มีแนวโน้มที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวทางการเมือง และหลีกเลี่ยงกิจกรรมทั้งที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ชาวอเมริกันมีความรู้สึกแปลกแยกกับรัฐบาลของตนเป็นสัดส่วนสูงถึง 50 % หรือมากกว่า โดยเฉพาะกรณี วอเตอร์เกตสมัยประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองยัง ปรากฏในความคิดของชาวอเมริกัน ความแปลกแยกดังกล่าว แสดงออกมาใน ลักษณะของความรู้สึกไร้ความหมาย (Meaninglessness) การไม่เชื่อถือในการ เลือกตัวผู้สมัครเขาชิงตำแหน่งทาง การเมืองและนโยบายของพรรคการเมือง ทั้งพรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกัน และความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง (Powerlessness) ซึ่งเป็น ประเด็น ที่มี ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทิศทางการเมือง ความรู้สึกไร้อำนาจนี้ เป็นความรู้สึกที่บุคคลเห็นว่าตนเองปราศจาก อำนาจ ในอันที่จะมีอิทธิพลในการ ลงคะแนน การตัดสินใจทางการเมืองหรือกระทั่งมี อิทธิพลต่อบรรดานักการเมืองทั้งหลาย
Jennings and Niemi (1975)	ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ของกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มประชาชนที่มี ครอบครัวแล้ว ในปีคศ.1965 กับปีคศ. 1973	การสำรวจความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง	พบว่า ในปี 1965 ชาวอเมริกันทั้ง2กลุ่ม ต่างเห็นพ้องต้องกันว่ารัฐบาลมีการฉ้อ ราษฎร์บังหลวงและเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น ในปี 1973 ซึ่งทำให้ ประชาชนเกิด ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง

ตารางที่ 2.1 แสดงผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ในต่างประเทศ (ต่อ)

ผู้ศึกษาวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์
Robert Alford (1985)	ศึกษาวิเคราะห์ผลงานของ James D. Wirth) ที่ได้วิเคราะห์ความแปลกแยกทางการเมืองใน 2 มิติ	วิเคราะห์ ความแปลกแยกทางการเมือง 2 มิติได้แก่ ความจริงใจในการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจ	พบว่า ความแปลกแยกทางการเมือง 2 มิติได้แก่ ความจริงใจในการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจ ไม่ได้มีหลักฐานปรากฏชัดแจ้งว่า ความแปลกแยกทางการเมืองจะมีผลต่อความมีเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย แต่จะส่งผลกระทบต่อ การคัดสรรตัวแทนมากกว่า แนวคิดสำคัญคือ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับบุคคล ทำให้บุคคลนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลงไปด้วย
Michael. J. WOOD (2014)	วิจัยเรื่อง Political Alienation in American Society	วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง โดยเก็บข้อมูลก่อนการเลือกตั้งปี 2008 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2,322คน และหลังการเลือกตั้ง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2,102 คน	ผลการวิเคราะห์พบว่า ถ้าประชาชนมีความรู้สึกผูกพันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมกับการปกครองเมืองน้อย หรือไม่มีเลย ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และตัวแปรด้านการศึกษา หากมีระดับการศึกษาต่ำ โดยเฉพาะในเพศหญิง ก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง

จากตารางที่ 2.1 พบว่าการศึกษาเรื่องความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง มีอย่างแพร่หลายนับจากช่วงที่ Seeman (1959) ได้เสนอแนวคิดเรื่องความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) ซึ่งเป็นแนวความคิดในเชิงจิตวิทยาทางสังคม หลังจากนั้นได้มีนักวิชาการ นักวิจัยนำไปศึกษาโดยการนำไปประยุกต์ใช้ในสาขาอื่น เช่น สาขาสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในทางรัฐศาสตร์ เริ่มต้นที่ Finifter (1970) ที่ได้นำแนวคิดของ Seeman ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง โดยได้ระบุว่าความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation) มี 4 ด้าน และหลังจากนั้นนักวิจัยคนอื่นๆก็มักจะนำแนวคิดของ Finifter ไปศึกษาสาเหตุของการที่ประชาชนมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง โดยผลที่ค้นพบส่วนใหญ่ พบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ (Bonnie Bullough 1967; Ada Finifter 1970) . อายุ (Murray Levin 1964; Patricia Kasschau 1976). ระดับการศึกษา (Bonnie Bullough 1967; Ada Finifter 1970; Patricia Kasschau 1976). ศาสนา (Murray Levin, 1964) . อาชีพ (Ada Finifter ,1970). รายได้ (Murray Levin 1964; Patricia Kasschau 1976; Ada Finifter 1970) มีความสัมพันธ์กับการเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง

หลังจากนั้น ได้มีการนำแนวคิดเรื่องความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ไปศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมักพบว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองมี

ความสัมพันธ์และมีผลต่อ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางการเมือง การชุมนุมทางการเมืองที่ลดน้อยลง หรือการหลีกเลี่ยงไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (Kenneth Keniston 1971; David Nachmias 1974; Jennings and Niemi 1975; Robert Alford 1985; Michael. J. Wood 2014). นอกจากนี้ยังนำไปศึกษา กับการมีพฤติกรรมทางการเมืองในเรื่องของการเลือกตั้ง (Gilmour and Lamb 1960-1972; Michael. J. Wood 2014). โดยมีข้อสังเกตว่า การศึกษาเรื่องความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง มีผู้สนใจศึกษาน้อยมากเมื่อ สองทศวรรษ หรือ 20ปี ที่ผ่านมา. (Bas Denter and Peter Geurts 1993; Michael. J. Wood 2014).

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความแปลกแยกทางการเมืองในประเทศตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แสดงผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองภายในประเทศ

ผู้ศึกษาวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526)	ทำ การ ศี ก ษ า วิ จัย พฤติกรรมการเมืองของ คนไทยโดยใช้ประชากรกลุ่ม ตัวอย่างทุกภาคทั่ว ประเทศในเรื่องข่าวสาร การเมืองของคนไทย	ตัวแปรต้น การรับรู้ ข่าวสารการเมืองไทยและ ลักษณะทางประชากร ตัวแปรอิสระ ความรู้สึก แปลกแยกทางการเมือง	พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วคนไทยมีความรู้สึก แปลกแยกทางการเมือง ในระดับปานกลาง ถึงค่อนข้างสูง และสถานภาพด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม เป็น ปัจจัยอย่างมี นัยสำคัญที่เพนตัวกำหนดการมีความรู้สึก แปลกแยกทางการเมือง โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงมีรายได้สูง และมี ระดับความรู้ทางข่าวสารการเมืองสูง จะยิ่งมี ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองสูงยิ่งขึ้น ตามไป ในดานปัจจัยเรื่องภูมิภาคถิ่นอาศัยพบว่า คน ไทยภาคเหนือ มีความรู้สึกแปลกแยกทาง การเมืองสูงที่สุด
อนุสรณ ตันโชติสกุล (2540)	ศึกษาความไว้วางใจ ทางการเมืองและความ แปลกแยกทางการเมือง ของปัญญาชนมุสลิมใน จังหวัดชายแดนภาคใต้	ศึกษาระดับความรู้สึก แปลกแยกทางการเมือง	มุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้มีความแปลกแยก ทางการเมืองในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อแยก ความรู้สึกแปลกแยกออกเป็นรายมิติพบว่า ความรู้สึกไร้อำนาจความรู้สึกไร้ประสิทธิภาพ ความรู้สึกไร้ความหมายและความรู้สึกโดด เดี่ยวทางการเมือง สะท้อนความรู้สึกแปลก แยกทางการเมืองดังอยู่ในระดับปานกลาง และมีเพียงตัวแปรประสบการณ์จาก การศึกษาในต่างประเทศ เท่านั้นที่มีสหสัมพันธ์กับความรู้สึกไว้วางใจ และความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง

ตารางที่ 2.2 แสดงผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองภายในประเทศ (ต่อ)

ผู้ศึกษาวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์
ธนัน อนุมานราชธน และภุชงค์ กุณพลบุตร (2543)	ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองกับการให้ความสำคัญต่อการเลือกตั้งของประชาชน	ตัวแปรต้น ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองเฉพาะมิติความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง ตัวแปรตาม การเลือกตั้งของประชาชน	พบว่า ยิ่งบุคคลมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง (ในแง่ลบของความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง มากเท่าใด บุคคลจะยิ่งให้ความสำคัญต่อการเลือกตั้งน้อยลงเท่านั้น หรือบุคคลจะยิ่งขาดความศรัทธาต่อการเลือกตั้งมากขึ้น ผู้วิจัยทั้งสองได้นิยามความหมายของความรู้สึกไร้อำนาจทางการเมือง วาเปนมิติหนึ่งของการแปลกแยกทางการเมือง (political alienation) โดยเป็น ความรู้สึกทางเหินห่างจากสถาบันและกิจกรรมทางการเมืองที่บุคคลดำรงอยู่เนื่องจากความคิดว่า ตนเองไม่มีความสำคัญ ไม่สามารถควบคุมสภาวะการณ์ต่างๆ รอบตัวเขาได้ บุคคลจึงแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ เช่น การไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเข้าไปร่วมประท้วงทางการเมือง เป็นต้น
จรัส ตั้งวงศชูเกตุ (2545)	เรื่องความหวงเหินทางการเมืองของนิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ตัวแปรอิสระ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ระดับชั้นการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และครอบครัวและทัศนคติทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย และการยอมรับกล่อมเกลาก่อนทางการเมือง	พบว่า ปัจจัย ที่มีผลต่อความรู้สึกดังกล่าวได้แก่ เพศ ระดับชั้นการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและครอบครัวและทัศนคติทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ที่สำคัญอันหนึ่งคือ การยอมรับกล่อมเกลาก่อนทางการเมืองไม่มีผลต่อความแปลกแยกทางการเมืองเลย
มารีษา คุณากร ณรงค์ กุลนิเทศ และอิมรอน มะลูลีม (2554)	ศึกษาอิทธิพลของความเคร่งครัด ความรู้สึกแปลกแยก และค่านิยมประชาธิปไตยที่มีต่อพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย	ตัวแปรอิสระ ความเคร่งครัด ความรู้สึกแปลกแยก และค่านิยมประชาธิปไตย ตัวแปรตาม พฤติกรรมแบบประชาธิปไตย (การมีส่วนร่วมทางการเมืองและต่อต้านเผด็จการ)	พบว่า ความรู้สึกแปลกแยก มีอิทธิพลทางตรงค่อนข้างน้อยเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน ระดับ 0.01 ต่อพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย โดยมีน้ำหนักขององค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ - 0.15 ซึ่งแสดงว่า เมื่อมีความรู้สึกแปลกแยกมากขึ้น ก็จะมี พฤติกรรมชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และ ต่อต้านพฤติกรรมเผด็จการมากขึ้นตามไปด้วย

2. การนำแนวความคิดเรื่องความแปลกแยกทางการเมือง (Political Alienation) มาศึกษา พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

ในทัศนะของนักรัฐศาสตร์หลายท่านเห็นว่า ความแปลกแยกทางการเมืองเป็นความหมายหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นที่ (Myron Weiner อ้างถึงใน ชัชวาล ทัดศิริวัช , 2550: 23) ได้สรุปรวบรวมไว้และขยายความว่า ความแปลกแยกทางการเมือง เป็นผลมาจากการที่ประชาชนรู้สึกเครียดทางการเมือง โดยรู้สึกต่อการเมืองว่า แม้เขาจะไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ก็จะไม่ทำให้เกิดอะไรขึ้น เพราะมองไม่เห็นประโยชน์ของกิจกรรมแต่แตกต่างจากความเฉื่อยชาทางการเมือง (Political Apathy) ตรงที่ความเฉื่อยชา เป็นความรู้สึกขาดความสนใจต่อการเมืองของประชาชนอย่างสิ้นเชิง

นอกจากนี้ Weiner ,1971: 161) ได้ให้คำนิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองเอาไว้ว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจ ที่มุ่งผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการเลือกสรรผู้นำในทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำแบบชั่วคราวหรือต่อเนื่องใช้วิธีการที่ถูกกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย มีการจัดองค์การ หรือไม่มี และไม่ว่าจะบังเกิดผลหรือไม่ก็ตาม นักวิชาการตะวันตกซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกท่านหนึ่ง คือ

มิลแบรทและโกเอล (Milbrath and Goel 1977, 2) ได้ให้คำนิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นการกระทำของบุคคลที่มุ่งในการสนับสนุนหรือพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาล และระบบการเมือง จากตัวอย่างของคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นการกระทำ (Action) ที่ปัจเจกชน (Individual) หรือกลุ่มบุคคล (Group) ที่ไม่ว่าจะมีระดับของการจัดองค์การมากน้อยเพียงใดก็ตาม เพื่อมีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้นำทางการเมืองหรือรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และเพื่อมีอิทธิพล ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งในเชิงให้การสนับสนุน หรือต่อต้าน ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีได้หลายหลายรูปแบบ และหลายระดับ

Milbrath (1977) ได้จัดระดับการเข้าร่วมทางการเมืองจากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุดดังนี้

- 1) การได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐบาลและของพรรคการเมือง
- 2) การลงสมัครเป็นผู้เข้ารับการเลือกตั้งเพื่อที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งของรัฐบาล
- 3) การวิ่งเต้นเพื่อหาเงินสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
- 4) การเข้าประชุมกับบุคคลชั้นหัวหน้าของพรรคการเมืองหรือ คณะกรรมการบริหารพรรคและการประชุมในการวางแผนการณต่างๆ ของพรรคการเมือง
- 5) การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นของพรรคการเมือง
- 6) การเสียสละเวลาเพื่อช่วยในการรณรงค์หาเสียง
- 7) การเข้าร่วมชุมนุมหรือการประชุมในทางการเมือง
- 8) การบริจาคเงินทองเพื่อช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

หนึ่ง

- 9) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
- 10) การติดกระดุมหรือแผ่นป้ายของพรรคการเมืองหรือแสดงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งบนเสื้อผ้าหรือบนรถยนต์

- 11) การพยายามพูดจาที่เป็นการชักชวนให้บุคคลอื่นๆ ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในทางใดทางหนึ่ง
- 12) การพูดคุยหรือสนทนากันในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง
- 13) การไปใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้ง
- 14) การรับทราบสิ่งกระตุ้นทางการเมือง เช่น การรับข่าวทางการเมืองจากสื่อมวลชน
- 15) พวกที่มีความเฉื่อยหรือเฉยเมยในทางการเมือง

(สถาบันพระปกเกล้า, 2545 : 248-250)

อาจสรุปได้ว่า มิลแบรทได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) ระดับของผู้ที่มีความเฉื่อยชาทางการเมือง (Apathetics) ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่สนใจในทางการเมืองไม่มีกิจกรรมหรือการดำเนินการในทางการเมืองใดๆ : (2) ระดับของผู้ดูหรือผู้ชม (Spectators) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับต่ำ เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยปัญหาทางการเมือง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นต้น : (3) ระดับของขุนศึกหรือนักการเมือง (Gladiators) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เช่นการมีตำแหน่งทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการมีตำแหน่งบริหารภายในพรรคการเมือง เป็นต้น

ต่อมา ร็อดและวิลสัน (Roth and Wilson 1980, 151) ได้แบ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 3 ระดับ คือ : (1) ระดับต่ำหรือ กลุ่มผู้ดู (Onlookers) ซึ่งได้แก่การให้ความสนใจต่อข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของประชาชน การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์และการร่วมชุมนุมทางการเมือง : (2) ระดับกลางหรือระดับผู้มีส่วนร่วม (Participants) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง และการช่วยงานรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : (3) ระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม (Activists) ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ การมีตำแหน่งและทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับเสนอชื่อให้เข้าแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมือง และการได้รับตำแหน่งทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 3 ระดับนี้ เป็นปทัสถานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศประชาธิปไตยตะวันตก

กระนั้นก็ตาม ร็อด และ วิลสัน ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกประเภทหนึ่งด้วย เช่น การก่อการร้าย การจี้ลักพาตัว หรือ ล่าสังหารผู้นำทางการเมือง ซึ่งเป็นการกระทำของพวกนอกระบบ หรือกลุ่มผู้ที่ไม่ยอมรับคณะผู้ปกครองหรือระบอบการปกครอง (ธารีย์ วงศ์ชัยสุวรรณ 2541: 11-13)

Verba, Nie และ Kim (1978) ได้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีความถูกต้องตามด้วยบทกฎหมายของประชาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์อาจจะมากหรือน้อยก็ตามแต่ ต่อการมีอิทธิพลในการเลือกสรรเจ้าหน้าที่รัฐบาล และตลอดจนการกระทำหรือการดำเนินการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ลักษณะและประเภทของการเข้าร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปแล้วลักษณะและประเภทของการเข้าร่วมทางการเมืองมักจะถูกจัดแบ่งออกไปตามการให้นิยามความหมายของการเข้าร่วมทางการเมืองว่าจะมีความครอบคลุมได้มากน้อยแค่ไหน

Almond and Powell (1996) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือแบบที่เป็นตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional) และแบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional) และในแต่ละรูปแบบได้แบ่งแยกย่อย ดังนี้

ตารางที่ 2.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ Almond and Powell

แบบที่เป็นตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional)	แบบที่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional)
1. การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง 2. การพูดคุยถกเถียงกันในทางการเมือง 3. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 4. การจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม 5. การติดต่อเป็นส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่	1. การยื่นข้อเรียกร้อง 2. การเดินขบวนประท้วง 3. การเผชิญหน้าต่อสู้ 4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม 5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ได้แก่ การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การประทุษร้ายต่อบุคคล 6. สงครามกองโจรและปฏิวัติรัฐประหาร

Kim (1978) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น 2 มิติใหญ่ๆ ตามคำจำกัดความของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ Verba – Nie เป็นแบบที่ 1 และแบบที่ 2 Milbrath – Goel ดังนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวความคิดของ Kim

	การเข้าร่วมแบบเป็นไปตามธรรมเนียม (conventional)	การเข้าร่วมแบบไม่เป็นไปตามธรรมเนียม (unconventional)
การเข้าร่วม ด้วยความสมัคร ใจ	แบบที่ 1 - การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง - การพูดคุยกันในเรื่องเกี่ยวกับทางการเมือง - การเข้าร่วมกลุ่มในทางการเมือง - การเข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียง - การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมือง - การหาตำแหน่งในการการเมือง	แบบที่ 2 เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย เช่น - การเดินขบวน - การประท้วง - การก่อวินาศกรรม - การเผชิญหน้าต่อสู้ - การเข้าร่วมในลักษณะการ sit-ins เป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่รุนแรง เช่น การลอบฆาตกรรม การลักพาเรียกค่าไถ่ การรบอย่างกองโจร การปลุมนินทา
การเข้าร่วม ด้วยความไม่ สมัครใจ	แบบที่ 3 - การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง - การเข้าร่วมกลุ่มในทางการเมือง - การเข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียง - การเข้าร่วมชุมนุม	แบบที่ 4 - การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มพลังต่างๆทางการเมืองที่มุ่งจะทำลายในทางการเมือง

ระดับการเข้าร่วมทางการเมือง การจัดลำดับความสูงต่ำของการเข้าร่วมทางการเมืองประเภทต่างๆ มักจะยึดในหลักเชิงตรรกะที่ว่า การเข้าร่วมทางการเมืองแต่ละประเภทรูปแบบนั้นก็จะมีทรัพยากร เช่น เวลา เงินทอง ตลอดจนพลังงาน และอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเข้าร่วมแบบใดที่บุคคลได้ให้ความทุ่มเทมากที่สุด สูญเสียหรือใช้จ่ายทรัพยากร มากก็จะเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมการเข้าร่วมประเภทอื่นๆ ตามลำดับลงไป

สภาพการณ์นำไปสู่ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง

ชวาท (David C. Schwartz , 1973) อธิบายว่า จากการศึกษาในแง่มุมทางสังคมจิตวิทยา ความแปลกแยกทางการเมืองเป็นการผสมผสานระหว่างความมั่งหวัง ความคับข้องใจและความก้าวร้าว (Aspiration-Frustration-Aggression) นำไปสู่การตีตนออกห่างและแปลกแยกไปจากการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบการเมือง ความคับข้องใจเกิดขึ้นมาจากความขัดแย้งในค่านิยมพื้นฐานของบุคคลบางกลุ่ม และค่านิยมที่ขัดแย้งกันนี้ ไต่กระตุ่นให้บุคคลกลุ่มนั้นพยายามถอนตัวออกมาจากระบบการเมือง

พิจารณาโดยนิยามและทัศนะของนักวิชาการที่ไดกลาถึงไปบางแล้ว ในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางการเมือง ยอมกลาได้ว่า การเกิดความแปลกแยกทางการเมืองของประชาชน ในภาพกว้างๆ (broaden perspective) มีความเกี่ยวโยงในลักษณะความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขเชิงสาเหตุ-ผลลัพธ์ (cause-result condition) กับการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง การขาดความเกี่ยวพันทางการเมือง (Political Involvement) และวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน ในเรื่องการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ปรากฏชัดให้เห็น ในหลายด้านเช่น การไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงตั้งผู้แทน เป็นต้น ส่วนการขาดความเกี่ยวพันทางการเมืองนี้

เมื่อพิจารณาจากทัศนะของมิลแบรธ (Lester Milbrath) จะพบว่าเป็นเรื่องที่มีนัยยะเกี่ยวพันกันกับการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ ผู้ที่ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง มิลแบรธ จำแนกให้เป็นผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง (Apathetics) อันมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นผู้แปลกแยกทางการเมืองได้ง่าย

ดังที่ไดกลาไปแล้วถึงทัศนะของชวาทเกี่ยวกับการถอนตัวออกจากระบบการเมืองของบุคคลที่เกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ชวาท (อ้างถึงใน ชัชวาล ทัดศิริช , 2550: 25) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึง สภาพการณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมแปลกแยกทางการเมืองว่ามีหลายประการดังนี้

1. ความรู้สึกไม่เห็นด้วย ขัดแย้งกับคานิยมต่าง ๆ ทางการเมือง (perceived threat form value conflict หรือ TVC) คานิยมนี้อาจจะเป็นคานิยมจากระบบการเมือง (politicized value) คานิยมทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม การเมืองหรือหลักการของอำนาจและการใช้อำนาจ ตลอดจนกระทั่งกระบวนการดำเนินงานของรัฐบาลที่ขัดต่อคานิยมของประชาชนกลุ่มหนึ่งในระบบ

2. ความรู้สึกของบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลในทางการเมืองได้ (perceived personal, political inefficacy หรือ PI) ความรู้สึกนี้เป็นความขุ่นเคืองเพราะความคับข้องใจ (frustration) อันเกิดจากการที่เขาไม่สามารถเขาไปมีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานของระบบการเมืองบางประการที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความเหมาะสม หรือขัดแย้งกับคานิยมของกลุ่มคนพวกเขา

3. ความรู้สึกไม่เชื่อมั่น ในความสามารถสัมฤทธิ์ผลของระบบในทางการเมือง (perceived systematic inefficacy หรือ SI) โดยเป็นความรู้สึกว่าระบบการเมืองไม่มีประสิทธิภาพ ในอันที่จะแก้ไขข้อบกพร่องหรือปรับปรุงการดำเนินงานของตนให้ดีขึ้นมาได้ (political futility)

4. ความรู้สึกที่ผสมผสานกันระหว่างความคับข้องใจ ความก้าวร้าว ความดูถัน ความรู้สึกที่ถูกกดถันขมขู่ และความตึงเครียดจากสภาวะการณดังกล่าวข้างถน

ความแปลกแยกทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมือง

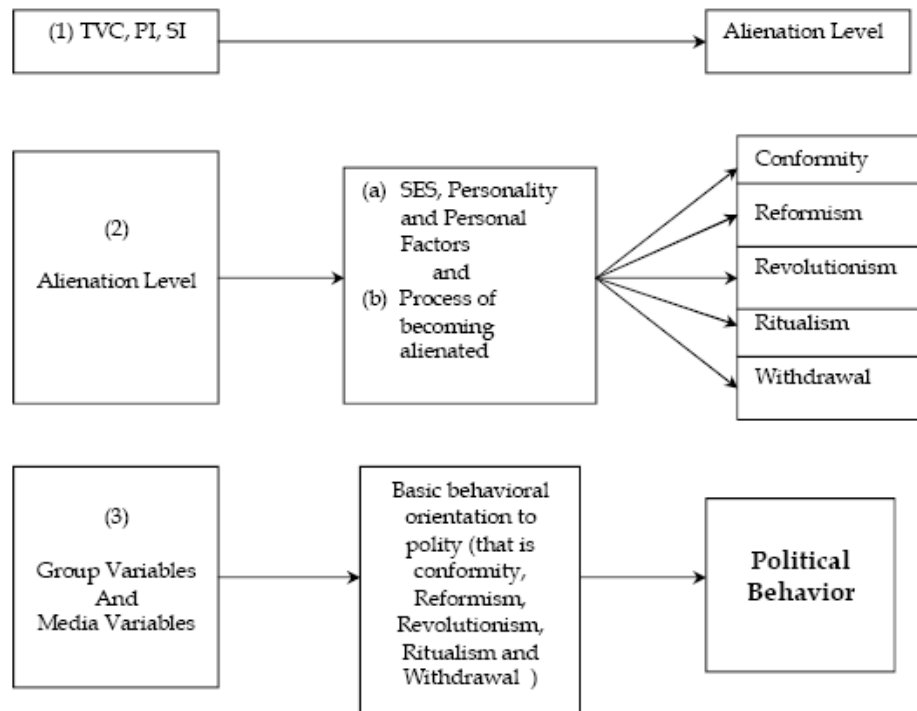
การอธิบายความแปลกแยกทางการเมืองในบริบทที่เป็น พฤติกรรมทางการเมือง โดยอาศัยผลงานของชวาทนี้ ไดพิจารณาความแปลกแยกทางการเมืองว่าเป็นปัญหาความตักถากกันระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่ได้รับหรือความพึงพอใจของบุคคล ดังสมการต่อไปนี้



ภาพที่ 2.1 ระดับของความคับข้องใจที่ก่อให้เกิดรูปแบบต่างๆ ของความรู้สึก

ที่มา : Schwartz, D.C. 1973. "A Theory of Revolutionary Behavior." Political Science Journal Thammasat University 1 (September-December), pp 153-160

ดังแผนภาพที่ 1 ขวาท อธิบายว่า ความรู้สึกไม่เห็นด้วยหรือขัดแย้งกับค่านิยมต่างๆ ในทางการเมือง (TVC) (ดังที่ผู้วิจัยได้นำมากล่าวถึงไปแล้วในสวนสภาพการณ์ อันนำไปสู่ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง) นั้น เป็นทัศนคติในลักษณะของการปฏิเสธซึ่งไม่มีความรุนแรงแต่อย่างใด แต่เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกไม่เห็นด้วย ขัดแย้งกับค่านิยมต่างๆทางการเมืองพร้อมคู่ไปกับความรู้สึกไม่สัมฤทธิ์ผลทางการเมือง (PI) รวมทั้งความรู้สึกว่าระบบการเมืองไม่มีประสิทธิภาพในอันที่จะปรับตัว/ปรับปรุงการทำงานของระบบให้ดีขึ้น (SI) ก็จะประกอบกันเข้าเป็นความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง (political Alienation) ในที่สุด



ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความแปลกแยกทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมือง

ที่มา : Schwartz, D.C. 1973. "A Theory of Revolutionary Behavior." Political Science Journal Thammasat University 1 (September-December), pp 153-160

จากแผนภาพที่ 2 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างความแปลกแยกทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมือง

จากรูปแบบของชวาทตั้งแผนภาพ อธิบายได้ว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองพื้นฐาน อันนำไปสู่การที่บุคคลจะเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองมีอยู่ 5 ประการคือ

1. การยอมรับทั้งเปาประสงคและเครื่องมือหรือวิถีทางอันเป็นที่ยอมรับ ของสังคม (Conformity)
2. ความต้องการให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเปาประสงคและวิถีทางอันเป็นที่ยอมรับในสังคมบางส่วน (Reformism)
3. การแสดงพฤติกรรมรุนแรง ความต้องการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการปฏิวัติ (Revolutionism)
4. การปฏิเสธเปาประสงคแต่ยอมรับวิถีทางอันเป็นที่ยอมรับของสังคม (Ritualism)
5. การปฏิเสธไม่สนับสนุนและถอนตัวออกจากการเมือง (Withdrawal)

3. สรุปสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ศึกษาและเก็บข้อมูล คือ ช่วงสถานการณ์การเมืองไทย ตั้งแต่ต้นปี 2552 : การเปลี่ยนชั่วคราวจัดตั้งเป็นรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ให้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนนายกรัฐมนตรีจากพรรคเพื่อไทย

- ช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2556: ช่วงการบริหารงานของ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หลังการเลือกตั้งมาแล้ว ครบ 2 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล

นานกว่า 3 ปีแล้วที่สังคมไทยต้องเผชิญกับความบอบช้ำอย่างหนักจนทำให้สถาบันจัดดัชนีความสงบสุขโลก (Global Peace Index) จัดอันดับให้ประเทศไทยมีความสงบสุขต่ำกว่าประเทศอาเซียนทุกประเทศ ยกเว้นประเทศเดียว(คือพม่า) เพราะความขัดแย้งระหว่างคนไทยด้วยกันที่เริ่มจากความขัดแย้งทางการเมือง ก่อนบานปลายสู่ความแตกแยกทางสังคมจนมองเกือบไม่เห็นหนทางเยียวยา

ก้าวเข้าสู่สังคมแห่งความขัดแย้ง

นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ถึงกับ ประเมินว่าสังคมไทยก้าวเข้าสู่สถานการณ์ที่ค่อนข้างอ่อนไหวและน่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะทุกเรื่อง ถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับการเมืองไปหมด ทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะ “แบ่งแยกกันทั้งประเทศแล้ว”

การรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 นำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ผลการลงประชามติ (ร้อยละ 58) ของคนที่มาลงมติ “รับ” ร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ 19 สิงหาคม 2550 ทำให้สื่อต่างประเทศที่คลุกคลีกับการเมืองไทยมานานอย่าง ฌอร์ฌ คริสติน มองว่าไทยกำลังดุ่มเดินไปข้างหน้าสู่จุดที่เป็นประชาธิปไตยน้อยลง กว่าเดิม แต่บทวิเคราะห์ที่น่าสนใจมากที่สุดคงหนีไม่พ้น เซธ มายแดนส์ แห่งอินเตอร์ เนชั่นแนล เฮรัลด์ ทริบูน ที่มองเสียง “ปฏิเสธ” ร่างรัฐธรรมนูญจากภาคเหนือและ อีสานว่า สังคมไทยยังคงแตกแยกออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน และจะส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งที่จะมาถึงและจะทำให้ประเทศนี้แยกออกเป็นฝักฝ่ายไปอีกเนิ่นนาน ตามมาด้วย

ความเห็นของ คริส เบเกอร์ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ชาวอังกฤษ ที่ระบุชัดเจนว่ามองเห็น “อันตรายสูงสุด” รอยู้ง้างหน้า

ไม่นานนักบทวิเคราะห์ของสื่อต่างประเทศก็เริ่มปรากฏคำกลางแห่งความเป็นจริง ทีละ น้อย เริ่มจากผลการเลือกตั้งที่พรรครัฐบาลยังคงเป็นเครือข่ายของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพียงแต่ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คือ นายสมคร สุนทรเวช ในฐานะหัวหน้า พรรคพลังประชาชน ซึ่งก็คือพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบไปนั่นเอง

28 มีนาคม 2551 หรือ 2 เดือนหลังมีรัฐบาลสมคร กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พปอ.) ก็ประกาศชุมนุมครั้งแรกที่หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนเคลื่อนไปปิด ถนนที่สะพานมัทวานรังสรรค์โดยระบุว่าเพื่อโค่นระบอบทักษิณ ไล่รัฐบาลหุ่นเชิด รวมทั้งคัดค้าน การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อลบล้างความผิดให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ใช้การใส่เสื้อเหลืองเป็นสัญลักษณ์หวนกลับมาอีกครั้ง กลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ ก็กลับมาเช่นกัน ในนามของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่ใช้สีแดงจากการต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญมาเป็น สีสัญลักษณ์เพื่อตอบโต้ทันที โดยทั้งสองฝ่ายต่างก็สร้างกระแสสังคมขึ้นมาเพื่อรองรับความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวของตนเอง สถานการณ์ที่เริ่มร้อนแรงและมีแนวโน้มว่าจะนำไปสู่การเผชิญหน้าของคนไทยด้วยกัน จึงทำให้สถาบันจัดดัชนีความสงบสุขโลก (Global Peace Index) จัดอันดับให้ประเทศไทยมีความสงบสุขต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนทุกประเทศ ยกเว้นประเทศเดียว คือ พม่า ทั้งนี้เพราะมีแนวโน้มว่าจะเกิดการชุมนุมประท้วงที่อาจบานปลายไปสู่ความรุนแรง นายสุรชาติ บำรุงสุข นักวิชาการด้านความมั่นคงแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนบทความว่า ผลการเลือกตั้งไม่ใช่ปัจจัยที่จะ ยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการรัฐประหารได้ แต่ปัญหานี้จะยังสืบทอดต่อเนื่องมาถึงการเมืองหลังเลือกตั้ง จนทำให้เห็น แนวโน้มที่ชัดเจนว่าการต่อสู้ครั้งนี้มีลักษณะสุดโต่งของความเป็น “สงครามการเมือง” ที่ต่างฝ่ายต่างมุ่งเอาชนะต่อกันในทุกวิถีทาง และมีลักษณะของการไม่ประนีประนอม โดยมีการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน ทำให้มีความกังวลว่าทำอย่างไรจะไม่กลายเป็น “สงคราม กลางเมือง” ในสังคมไทย

นับจากนั้นมา เสื้อเหลืองและมือตบจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของ กลุ่มพันธมิตรฯ โดยมีสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวีเป็นสื่อประจำ กลุ่ม ขณะที่กลุ่มนปช. ก็มีเสื้อแดงและดินตบติดตามมาจน กลายเป็นสัญลักษณ์ของอีกฝ่าย โดยมีรายการความจริงวันนี้ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์เป็นช่องทางใน การสื่อสาร ก่อนที่จะขยายแนวร่วมไปสู่กลุ่มต่างๆ ที่มากกว่า การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยเฉพาะ ประเด็นเรื่องรัฐธรรมนูญและอำนาจประชาธิปไตย

โหมไฟแห่งความรุนแรง

การประกาศชุมนุมขับไล่รัฐบาลแบบยึดเยื้อและถาวรของกลุ่ม พันธมิตรฯ ทำให้เช้าของวันที่ 31 พฤษภาคม 2551 คนไทยทั้ง ประเทศต่างหวั่นวิตกหลังฟังถ้อยคำของนายสมคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีที่ประกาศออกโทรทัศน์ว่า พร้อมสลายมือปืน แตกหักทำให้ผู้คนหลังไหลออกมาชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรมากขึ้นกว่าปกติ ท่ามกลางสถานการณ์ที่ล่อแหลมว่าจะเกิด ความรุนแรงหากมีการสลายการชุมนุม นายปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พร้อม

กับเครือข่ายต่างๆออกมา ประกาศตัวเป็น “พลังสีขาว” โดยระบุว่าเห็นต่างกันได้ แต่อย่า ใช้ความรุนแรง และในที่สุดคำประกาศสลายมีอบของ นายกรัฐมนตรีก็ลดระดับลงเป็นเพียงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไป เจริญขอให้กลุ่มพันธมิตรฯ ย้ายสถานที่ชุมนุมแทน ยิ่งนานวัน ยุทธวิธีในการขับไล่รัฐบาลของกลุ่มพันธมิตรก็ยิ่ง เพิ่มความหลากหลาย โดยเฉพาะการใช้รูปแบบดาวกระจายไป ตามสถานที่ต่างๆ พร้อมกับใช้มาตรการอารยะขัดขืนในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการดักประท้วง และขับไล่รัฐมนตรี ขณะลงพื้นที่ จนต้องยกเลิกกำหนดการตรวจราชการหลายครั้ง หลายหน ผลจากการขยายแนวร่วมออกไปสู่พื้นที่ต่างจังหวัด ของทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้การเผชิญหน้าระหว่างกันถูกขยายวงกว้าง ตามไปด้วย 24 กรกฎาคม 2551 สัญญาณแรกของความรุนแรงก็ปรากฏขึ้น อย่างชัดเจนเมื่อกลุ่มพันธมิตรฯ เตรียมเปิดเวทีปราศรัยภายใน สวนสาธารณะหนองประจักษ์ศิลปาคม กลางเมืองอุดรธานี ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมในนาม “ชมรมคนรักอุดร” ยกพวกเข้ามา ทำร้ายกลุ่มพันธมิตรฯ จนมีผู้บาดเจ็บจำนวนมาก ภาพของ ความโหดร้ายถูกเผยแพร่ออกไปทั่วประเทศ แต่ดูเหมือนว่า ความขัดแย้งได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนบานปลายไปหลาย พื้นที่ ไม่เว้นแม้กระทั่งในกรุงเทพมหานคร องค์การสิทธิมนุษยชนระดับโลก “ฮิวแมนไรตวอชด์” ออก แถลงการณ์ประณามรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ไทยที่เพิกเฉยต่อการ ป้องกันความรุนแรงที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า เช่นเดียวกับกลุ่ม นักวิชาการจากหลายสถาบันที่ออกแถลงการณ์ประณามความ รุนแรง แต่ดูเหมือนว่าทั้ง 2 ฝ่าย ต่างก้าวมาไกลจนเกินกว่าจะรับฟัง

และแล้วเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นภาพของความพร้อมที่จะ ก่อเหตุรุนแรงจากทุกฝ่าย แม้กลุ่มพันธมิตรฯ ประกาศมาตลอดว่า ชุมนุมแบบสันติและอหิงสาก็เกิดขึ้น เมื่อ 26 สิงหาคม 2551 ทันทีที่ยุทธการดาวกระจายของกลุ่มพันธมิตรฯ เริ่มต้น ขึ้นพร้อมกันหลายพื้นที่ โดยเฉพาะการบุกยึดสถานีโทรทัศน์ เอ็นบีทีหรือช่อง 11 ทั้งภาพการจับกุมและอาวุธทั้งไม้ มีด ปืน หนังสือตึก ลูกกระสุนเหล็กที่ปรากฏเป็นข่าวกลายเป็นหลักฐาน แห่งความรุนแรงทั้งสิ้น วันเดียวกันนั้นเองยังทำให้รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช ต้องออกจากทำเนียบรัฐบาลหลังจากกลุ่ม พันธมิตรฯ บุกเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลเป็นสถานที่ชุมนุมอย่างถาวร ในที่สุด 2 กันยายน 2551 พื้นที่กรุงเทพมหานครก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการถูกประกาศใช้ พ.ร.ก.การบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน หลังเกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่ม นปช. และกลุ่ม พปป. บนถนนราชดำเนินนอก จนทำให้มี ผู้เสียชีวิต 1 ราย บาดเจ็บสาหัสและไม่สาหัสกว่า 40 ราย ตามมาด้วยเหตุรุนแรงที่จ.เชียงใหม่ เมื่อกลุ่มเสื้อแดงรวม ทำร้าย พ่อของแกนนำพันธมิตรฯ ประจำ จ.เชียงใหม่ จนเสียชีวิต จนทำให้ชาวเชียงใหม่สลดใจกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่เกิดขึ้น ประเทศไทยในห้วงเวลานั้นเต็มไปด้วยบรรยากาศของความ “ทุกข์” ถ้วนหน้าเพราะบ้านเมืองเต็มไปด้วยความวุ่นวาย รายวัน กฎหมายหมดสภาพการบังคับใช้ การประท้วงเกิดขึ้น ทั่วประเทศ ทั้งยึดสถานที่ราชการ ปิดสนามบิน ตัดน้ำ ตัดไฟ สถานที่ราชการ รถไฟหยุดวิ่ง เสียระเบิดตั้งขึ้นกลางกรุงเทพฯ บ่อยครั้งขึ้นเรื่อยๆ

สำนักข่าวต่างประเทศล้วนรายงานตรงกันว่าสถานการณ์ การเมืองในเมืองไทยเต็มไปด้วยความรุนแรง นายันันทวัฒน์ บรมานนท์ นักหมายมหาชน จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า “วันนี้เมื่อต่างฝ่ายต่างนึกถึงประโยชน์ตัวเองแล้ว ผมไม่แน่ใจว่าในที่สุด 2 ฝ่าย ใครได้ประโยชน์ มากกว่ากัน แต่ที่รู้แน่นอนคือประเทศเสียหายแล้ว เสียหายทุกอย่าง” ขณะที่แดนไพน์แมน นักวิเคราะห์ของเครดิตสวิส ถึงกับระบุชี้ว่าเกรงว่าประเทศไทยจะกลายเป็นประเทศที่ไม่

สามารถควบคุมได้ และประเทศไทยก็ถูกจับตาจากทั่วโลก ในฐานะเป็นประเทศที่อันตรายพื้นที่ ขณะที่วิกฤตการเมืองก็เริ่มลุกลามเข้ากระทบเศรษฐกิจของ ประเทศอย่างชัดเจน โดยนายธนวรรธน์ พลวิชัย ผู้อำนวยการ ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กล่าวว่า ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจ โดยรวมเสียหายแล้ว 19,000-35,000 ล้านบาท

ไม่มีที่ยืนสำหรับความเป็นกลาง

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้นายนิธิ เอียวศรีวงศ์ นักวิพากษ์สังคมชี้ว่า ความขัดแย้งที่สุตโง่งของทั้งสอง ฝ่ายจะทำให้สังคม ตกอยู่ในภาวะหวาดระแวงต่อกันสูงมาก และยากที่จะหา คนกลางเพื่อคลี่คลาย สถานการณ์ สอดคล้องกับความเห็นของ นายพงศ์ธรรม เฒ่าไท ที่ว่า ความขัดแย้งของสังคมไทยมาถึง จุดบานปลาย ภาพความเกลียดชังที่แสดงออกมารุนแรงไม่น้อยกว่าการเหยียดผิวในโลกตะวันตกเมื่อ หลายสิบปีก่อน การไม่ยอมถอยของคนทั้งสองฝ่ายได้ผลักดันให้ประเทศชาติถอยหลัง กลับไปสู่ยุคมืด ที่แทบไม่เหลือแสงสว่าง และสิ่งที่ขาดหายไปในสังคมไทย คือ พื้นที่กลางที่จะแยกคนทั้ง 2 ขั้ว ความคิดออกจากกันสุดท้ายไม่ว่าชัยชนะจะตกอยู่กับฝ่ายใดก็ตาม ล้วนชุ่มมือให้ร้องไปบนซาก ปริกหักพังของบ้านเมือง

ถ้อยคำดังกล่าวปรากฏเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้สื่อข่าวเริ่ม ถูกคุกคามขณะ ปฏิบัติหน้าที่ในท่ามกลางสถานการณ์แห่งความ ขัดแย้งและเต็มไปด้วยความหวาดระแวงสูงยิ่ง ไม่เว้น แม้กระทั่ง ถูกคุกคามจากการสวมเสื้อที่มีข้อความ “ยุติความรุนแรง” จน ผู้สื่อข่าวต้องเปลี่ยนเสื้อ เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ 7 ตุลาคม 2551 สังคมไทยก็ต้องย้อนกลับมาทบทวนถึงการ รับมือกับกลุ่ม ผู้ชุมนุมตามหลักปฏิบัติที่เป็นสากลอีกครั้ง หลัง เกิดเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ยิ่งแกล้งนำตาเข้าใส่ กลุ่มพันธมิตร ที่เคลื่อนตัวไปปิดล้อมรัฐสภา เพื่อไม่ให้รัฐบาลใหม่ของนาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ เข้า แดงนโยบายต่อรัฐสภา จนมีผู้เสียชีวิต 2 คน และผู้บาดเจ็บจำนวนมากหลายร้อย รวมทั้งภาพที่ปรากฏ ผ่านสื่อแขนงต่างๆ กระชากให้คนไทยตกอยู่ในห้วงแห่งทุกข์ อย่างถึงที่สุดอีกครั้ง นายนพดล กรรณิการ์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยความสุขชุมชน สรุปลถึงความสุขมวลรวมระหว่างการสำรวจเมื่อ 7-11 ตุลาคม 2551 พบว่าความสุขของประชาชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ จากคะแนนเต็ม 10 ลดลง เหลือ 5.82 ในเดือนสิงหาคม ซึ่งถือว่า ไม่ดีนัก แต่ถึงเดือนตุลาคมกลับแย่ลงกว่าเดิมอีกเหลือเพียง 5.64 และเรื่องราวที่ทำให้ประชาชนทุกข์มากกว่าสุขก็เป็นเรื่อง การเมือง และปัญหาทางเศรษฐกิจ หลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ผ่านไป ก็เกิดความพยายามจากหลายฝ่ายเพื่อหา ช่องทางยุติการเผชิญหน้า และยุติความรุนแรงขึ้นอีกครั้ง โดยมีการประชุมของเครือข่าย สานเสวนา เพื่อสันติธรรมที่หอประชุมใหญ่กรมประชาสัมพันธ์ อาทิ นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัย พัฒนา นาย โคทม อารียา จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล นายประมนต์ สุธี วงศ์ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบัน พระปกเกล้า และองค์กรเครือข่าย 170 แห่ง พร้อมกับมีข้อเรียกร้องให้ทุกฝ่ายยุติความรุนแรง หลีกเลี่ยงการปะทะทุกรูปแบบ และหันมาสานเสวนาเพื่อสันติธรรม พร้อมกันนั้น กลุ่มเครือข่ายสันติ ประชาธรรม ที่นำโดยนาย ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ได้แถลงข่าวที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรียกร้อง 3 หยุด ได้แก่ หยุดนำมวลชนมาปะทะกัน หยุด

ให้ท้ายพันธมิตรฯ หยุดนำประเทศไทยสู่อนาธิปไตยและการ รัฐประหาร แน่แน่นอนว่าท่ามกลางเสียงตอบรับของฝ่ายต่างๆ ในสังคม ทั้ง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี รวมทั้งเอแบคโพลล์ได้สำรวจพบว่า ประชาชนร้อยละ 94.0 เห็นด้วยกับการรณรงค์ให้คนไทยยุติ ความรุนแรง แต่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลับไม่เห็นด้วยและออกมาตอบโต้อย่างเผ็ดร้อนอีกต่างหาก

เซธี่ มายแดนส์ ผู้สื่อข่าวประจำกรุงเทพมหานครของหนังสือพิมพ์ นิวยอร์ก ไทมส์ และอินเตอร์เนชั่นแนล เฮรัลด์ ทริบูน เขียน บทความหลังเหตุการณ์สลายม็อบ 7 ตุลาคม 2551 ว่า ประเทศ เหมือนถูกผ่ากลาง ต่างฝ่ายต่างแข็งขืนยืนยันเอาเป็นเอาตาย อย่างน่าตระหนก ผิดเพี้ยน บิดเบี้ยวไปจากชนบเดิมในสังคม ไทยที่หลายๆ คนคุ้นเคย จนถึงระดับชวนให้แตกตื่น จนกระทั่งกลุ่มพันธมิตรฯ ใช้มาตรการปิดสนามบินดอนเมือง และสนามบินสุวรรณภูมิในช่วงปลายปีก่อนที่จะประกาศยุติ การชุมนุมเมื่อ 3 ธันวาคม 2551 หลังการตัดสินใจบวรพรตพลัง ประชาชนและพรรคร่วมรัฐบาลของศาลรัฐธรรมนูญ จนนำไปสู่ การเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมือง และพรรคประชาธิปัตย์ก้าวขึ้นมา เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลแทน แต่การสานเสวนาเพื่อหา ช่องทางสมานฉันท์ก็ยังตกอยู่ในวังวนที่ไม่มีความคืบหน้าแต่ อย่างใด ขณะที่ประเทศไทยถูกจัดอันดับจากหนังสือพิมพ์ เดลีเทเลกราฟ ของอังกฤษว่า เป็นประเทศที่อันตรายลำดับ 7 จาก 20 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้เพราะมีการประท้วงเคลื่อนไหวทางการเมืองจนต้องประกาศภาวะฉุกเฉินในสนามบินหลักของกรุงเทพฯ ทั้ง 2 แห่ง

ความแตกแยกของสังคมไทย

แม้ผลพวงจากการประท้วงที่ยืดเยื้อและยาวนาน จะสร้างผล กระทบทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างใหญ่หลวง ดังที่นาง อมรา ศรีพยัคฆ์ ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายเศรษฐกิจธนาคาร แห่งประเทศไทย กล่าวว่าผลเสียหายจากการปิดสนามบิน นักหนาสาหัสยิ่งกว่าเหตุการณ์โรคซาร์สที่ทำให้นักท่องเที่ยว หายไป 1 ล้านคน และเหตุการณ์สึนามิที่นักท่องเที่ยวหายไป 1.8 ล้านคน แต่การสร้างสมานฉันท์ แก้ปัญหาความ แตกแยกของคนในชาติ กลายเป็นภารกิจสำคัญลำดับต้นๆ ของรัฐบาลใหม่ที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี แม้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี จะยืนยันว่าในวันนี้ ยังไม่สามารถทำให้ความขัดแย้งที่มีอยู่หมดไปได้ แต่หลักสำคัญ ก็คือจะพยายามขีดวงจำกัดในเรื่องความขัดแย้งให้อยู่ในกรอบมีขอบเขต และเชื่อกฎความยุติธรรมคือหัวใจของการนำสมานฉันท์ ความปรองดองกลับคืนมา โดยพร้อมจะทำงานเพื่อทุกคนไม่ว่า จะใส่เสื้อสีอะไร แต่ดูเหมือนว่าทุกฝ่ายต่างรู้ดีว่าภารกิจยุติ ความขัดแย้งของคนในชาติเป็นเรื่องที่ยาก และยังไม่เห็น หนทางแห่งความสำเร็จในเร็ววัน เพราะเพียงแค่วันแถลงนโยบายของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ ก็ต้อง พบกับการแสดงพลังของคนเสื้อแดงจะต้องเลื่อนวันและเปลี่ยน สถานที่จากรัฐสภาเป็นกระทรวงการต่างประเทศ ตามมาด้วยยุทธการดาวกระจายของกลุ่มเสื้อแดงที่ไม่เพียงแต่มีต้นตอเพื่อขับไล่ ยังมีไขว่ไขว่ในมือเพื่อเปิดปฏิบัติการปาไข่ใส่หน้า โดยนาย ชวน หลีกภัย ประธานที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์คือเหยื่อ รายแรกขณะลงพื้นที่ จังหวัดลำปาง ตามมาด้วยรัฐมนตรีร่วม รัฐบาลล้วนถูกไล่ล่าอย่างกระชั้นชิด ไม่ต่างอะไรกับที่กลุ่ม พันธมิตรฯ เคยปฏิบัติมาก่อน

ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2552 รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์แถลง สรุปสถิติคดีอาญา การรับแจ้งเหตุจากการชุมนุมทางการเมือง ของ 2 ฝ่าย ตั้งแต่เกิดการชุมนุมจนถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 รวม 145 คดี มีคดีอาญาเกิดขึ้นในพื้นที่ 18 จังหวัด 7 กองบัญชาการ ผลการสอบสวนเสร็จแล้ว 46 คดี คงเหลืออีก 99 คดี เป็นคดีที่ พปป. ร้องทุกข์กล่าวโทษ 43 คดี รวบรวม พยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว 15 คดี และเป็นคดีที่ พปป. ถูกร้องทุกข์กล่าวโทษอีก 102 คดี รวบรวมหลักฐานเสร็จแล้ว 31 คดี ทั้งนี้ตลอดเวลาที่เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นนี้ จากการสอบสวนรายงานเรื่องผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง สรุปได้ว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นตั้งแต่หลังการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตรวม 11 คน และผู้บาดเจ็บ 1,121 คน

จะหยุดการแบ่งขั้วแยกข้างได้ ต้องหยุดความสุดโต่งทั้งสองข้าง ปี 2552 การเคลื่อนไหวทางการเมืองบนท้องถนน เปลี่ยน จากคนเสื้อเหลืองมาเป็นคนเสื้อแดงอย่างเต็มรูปแบบ ความแตกแยกของสังคมไทยที่บาดหมาง และร้าวลึก มาตลอด 3 ปี เต็ม จะก้าวเดินต่อไปได้อย่างไร นั้น กลุ่มองค์กรและนักวิชาการ สังคมต่างเรียกร้องให้ประชาชนร่วมกันสร้างกระแสการเปิดพื้นที่ ที่ปราศจากสีปราศจากข้างให้แลกเปลี่ยนกันได้ ทางฝ่ายรัฐบาลเองก็มอบหมายสถาบันพระปกเกล้า ให้เข้ามาเป็น คนกลางในการปฏิรูปการเมือง ซึ่งพรรคร่วมฝ่ายค้านก็เห็นพ้อง โดยหวังให้มุ่งเน้นสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในการปฏิรูป การเมืองครั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นนี้ด้วย สุรชาติ บำรุงสุข นักวิชาการด้านความมั่นคงวิเคราะห์ว่า ความแตกแยกแบบแบ่งขั้วแยกข้างนี้ มีฐานมาจากระบบความคิด แบบสุดโต่งทั้งสองข้าง ทำให้สังคมไทยมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิด การทำลายล้างทางการเมืองแบบ “ล่าและทำลายผู้ที่คิดว่าเป็น ศัตรู” ชะตากรรมของประเทศจึงแขวนอยู่กับความขัดแย้งที่น่าสะพรึงกลัวนี้ หนทางที่จะหลุดไปจากความขัดแย้งสุดขั้วก็คือ ต้องสร้าง พลังที่มีสติและวุฒิภาวะจากทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดกระแสการ เจรจา ประนีประนอม และพร้อมรับผิดขึ้นมาให้ได้

การประท้วงและเหตุการณ์ไม่สงบ เมษายน พ.ศ. 2552

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเปิดประชุมเพื่อลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยร่วมรัฐบาลกลุ่มหนึ่งที่แยกย้ายไปตั้งพรรคใหม่ได้เปลี่ยนนโยบายหันไปร่วมมือสนับสนุนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นพรรคฝ่ายค้านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผลให้การเมืองตั้งแต่ต้นปี 2552 พลิกขั้วไปเป็นรัฐบาลผสมที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคพลังประชาชนเดิม ไปสังกัดพรรคใหม่ชื่อพรรคเพื่อไทย กลายเป็นฝ่ายค้าน

กลุ่มพันธมิตรฯเลิกชุมนุม แต่เกิดกลุ่ม “เสื้อแดง” ที่สนับสนุนฝ่ายอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรออกมาชุมนุมคัดค้านต่อต้านรัฐบาลประชาธิปัตย์แทน

ในครั้งแรกของปี 2552 รัฐบาลที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ต้องเผชิญกับปัญหาการชุมนุมประท้วงของ “กลุ่มเสื้อแดง” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากอดีตนายกทักษิณอย่างโจ่งแจ้ง ปัญหาความขัดแย้งภายในรัฐบาลผสมจากพรรคชีกที่เคยอยู่ฝ่ายทักษิณ ชินวัตรและปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจโลกถดถอยอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเมืองไทยในช่วงปี 2551-2552 วนเวียนอยู่ในวังวนของการแย่งชิงอำนาจแบบ 2 ขั้วสุดโต่ง ที่นักการเมืองและผู้สนับสนุนส่วนใหญ่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของตนมากกว่า

คำนึงถึงประโยชน์ระยะยาวของประเทศชาติ ขณะที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ตำรวจ ทหาร บางช่วงเลือกเข้าข้างรัฐบาล บางช่วงก็อยู่เฉย ๆ ไม่ทำหน้าที่อย่างแข็งขัน

ในช่วงที่มีการประชุมผู้นำอาเซียนบวก 5 ที่เมืองพัทยาในช่วงสงกรานต์เดือนเมษายน 2552 ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถบริหารจัดการป้องกันแก้ไขปัญหาการชุมนุมประท้วงของ “กลุ่มเสื้อแดง” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปล่อยให้รถยนต์คันที่นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ นั่งไปร่วมประชุมถูกผู้ชุมนุม “กลุ่มเสื้อแดง” กลุ่มรุมทุบและพยายามทำร้ายคนที่อยู่ในรถ ต่อมากลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงได้บุกเข้าไปในโรงแรมที่มีการจัดประชุมผู้นำอาเซียนได้ โดยเจ้าหน้าที่รัฐทั้งตำรวจและทหารไม่ได้ป้องกันขัดขวางกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ต้องประกาศเลื่อนการประชุมกลุ่มผู้นำอาเซียนบวก 5 ออกไป เป็นข่าวใหญ่ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของรัฐบาลไทยไปทั่วโลก

หลังจากเหตุการณ์รุนแรงในเดือนเมษายน 2552 แล้ว สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองได้สงบลงบ้าง และต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งคณะกรรมการธิการสมานฉันท์เพื่อพิจารณาเรื่องแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากทุกฝ่าย แต่ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศก็ยังคงดำเนินต่อไป เช่นการเคลื่อนไหวและชุมนุมประท้วงเป็นระยะ ๆ ของ “กลุ่มเสื้อแดง” กรณีลอบสังหารนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำคนสำคัญของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน และความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลเอง ในกรณีรัฐมนตรีบางพรรคทำโครงการจ่านิวและโครงการเช่ารถเมล์ 4 พันคัน ซึ่งถูกประชาชนฝ่ายต่าง ๆ วิจารณ์ว่ามีลักษณะส่อการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง

ความขัดแย้งทางการเมืองทั้งหลายทั้งปวงนำไปสู่การขาดความมั่นคงทางการเมืองของประเทศไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทางการศึกษา

(บทที่ 1 การเมือง เศรษฐกิจ สังคมไทย และสถานะของประเทศไทยในระบบโลก (รายงานสภาวะปี 51-52)สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2559 จาก<https://witayakornclub.wordpress.com/2009/11/14>

ขบวนการคนเสื้อแดงยังคงเพิ่มจำนวนต่อไป ส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนไหวในพื้นที่ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มซึ่งเรียกตัวเองว่า เสื้อแดง เพิ่มจากร้อยละ 5 เป็น 24 นปช. ตั้งโรงเรียนการเมืองเพื่ออบรมคราวละ 2-3 วัน ส่วนใหญ่จัดที่อีสานและภาคเหนือ บางแห่งขึ้นป่ายหมู่บ้านเสื้อแดง มีนักพูดฝีปากเก่ง ญัฐติ ไสยเกื้อ และจตุพร พรหมพันธุ์ เป็นที่ชื่นชอบในการประท้วง และออกอากาศข่าวทางโทรทัศน์ (ในช่วงระหว่างนี้ ระหว่างเดือน กรกฎาคม- สิงหาคม 2553 เป็นช่วงเก็บข้อมูลครั้งที่ 1)

ต้นปี 2553 ขบวนการเสื้อแดง เตรียมการประท้วงที่กรุงเทพ โดยการจัดการชุมนุมเพื่อหาเงินบริจาคในจังหวัดแถบภาคอีสานและภาคเหนือ

วันที่ 14 มีนาคม 2553 คนเสื้อแดงหลายพันคนเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร มากับรถกระบะ ใส่เสื้อสีแดง เปิดเพลงเสียงดัง สร้างบรรยากาศเสมือนงานเทศกาล เริ่มแรกที่เดียวพวกเขาได้รับการต้อนรับอบอุ่นจากคนงานอพยพที่กรุงเทพ และมนุษย์เงินเดือนชาย-หญิง โดยสละอย่างเป็นการทางแล้ว ขบวนการนี้เรียกร้องให้รัฐบาลจัดการเลือกตั้งใหม่ แต่ผู้ร่วมชุมนุมจำนวนมากมีเป้าหมายแตกต่าง

ความพยายามที่จะเจรจากับรัฐบาลล้มเหลวภายใน 2 วัน อาจจะเป็นเพราะทักษิณเข้าแทรกแซง ขณะที่ผู้ชุมนุมส่วนมากต้องกุมมนุโดยสันติ แต่ก็มีส่วนน้อยที่เชื่อว่าต้องใช้ความรุนแรงเท่านั้นจึงจะได้ผล ในวันที่ 10 เมษายน 2553 เมื่อฝ่ายทหารพยายามสลายการชุมนุมเคลียร์พื้นที่ การปะทะกันเกิดขึ้นและมีการยิงกัน กลุ่มที่เรียกว่าชายชุดดำ ซึ่งอาจจะเป็นทหารนอกแถว และอดีตทหารพรานยิงปืนใส่ทหาร ทำให้พลโธรมเกล้า ยุวธรรม เสียชีวิต และมีผู้ชุมนุมกว่า 20 ชีวิต เสียชีวิต หลังจากนั้นไม่นาน ผู้ประท้วงย้ายไปชุมนุมที่ถนนราชประสงค์ ใจกลางย่านธุรกิจของกรุงเทพฯ บรรดามุขยี่เงินเดือนและคนงานคอปกขาวที่เคยมีใจให้กับเสื้อแดง ลดความมีใจลงเมื่อการประท้วงก่อวินาศกรรมชีวิตปกติเป็นเวลาเนิ่นนานขึ้น

วันที่ 19 พฤษภาคม 2553 ทหารใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม อาคารร้านค้าที่อยู่หลังกลุ่มผู้ประท้วงถูกจุดไฟเผา รวมทั้งอาคารในบริเวณอื่นๆ และสำนักงานรัฐบาล 4 แห่งที่ต่างจังหวัดถูกเผาด้วย การประท้วงครั้งนี้เนิ่นนานถึง 8 สัปดาห์ ท้ายที่สุดมีคนตายกว่า 90 คน ในจำนวนนี้ 80 คนเป็นผู้ประท้วงและ 10 คนเป็นฝ่ายรักษาความมั่นคง

หลังเหตุการณ์พฤษภาคม 2553 อภิสิทธิ์ รองนายกรัฐมนตรี ความสำเร็จต่อต้านรัฐบาลผ่นคลายลง ซึ่งในช่วงต้นปี 2554 ยังคงมีการชุมนุมคัดค้านวิจารณ์รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์เป็นระยะๆ มาโดยตลอด ทั้งกลุ่มเสื้อแดง เสื้อเหลือง และกลุ่มอื่นๆ ทั้งเรื่องที่มาจากความเครียดด้านเศรษฐกิจสังคมของประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยตรง และการประท้วงของกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองที่ต่างกัน (วิทยากร เชียงกูร, 2552) รัฐบาลอภิสิทธิ์จึงประกาศจัดการเลือกตั้งครั้งใหม่ ในเดือนกรกฎาคม 2554 ก่อนหน้านั้นพรรคฝ่ายทักษิณตั้งชื่อพรรคใหม่ชื่อ เพื่อไทย แต่ยังไม่ประกาศชื่อผู้นำพรรค ประชาธิปัตย์อาจคาดหวังชิงเกมในขณะที่พรรคฝ่ายตรงข้ามกำลังระส่ำระสาย แต่เพื่อไทยเลือก ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวทักษิณ เป็นหัวหน้าพรรคทันที ทักษิณประกาศว่าเขาเลือกยิ่งลักษณ์เพื่อเป็นโคลน (clone) หรือตัวตายตัวแทนของเขา คำขวัญของพรรค คือ ทักษิณคิด เพื่อไทยทำ แม้ว่าทักษิณจะยังอยู่ต่างประเทศ แต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติผลงานของเขา และปฏิกิริยาของมวลชนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งรัฐประหาร 2549 อย่างชัดเจน

ผลการเลือกตั้ง สะท้อนการแตกขั้วการเมืองเป็น 2 ขั้ว ตลอดทั่วทั้งภาคเหนือและภาคอีสาน เขตเลือกตั้งทุกเขตให้คะแนนกับพรรคเพื่อไทยอย่างถล่มทลาย ตลอดภาคใต้ เขตเลือกตั้งให้คะแนนกับพรรคประชาธิปัตย์อย่างท่วมท้น พรรคเล็กพรรคน้อยไม่ได้คะแนนมากมาย ที่สำคัญคือตัวกำหนดชัยชนะ ตัดสินกันที่พรรคมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต ความรุนแรงช่วงการเลือกตั้งและการซื้อเสียงลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งทั่วไปครั้งก่อนๆ

เพื่อไทย ได้คะแนนเสียงเพิ่มประมาณร้อยละ 25 จากการเลือกตั้งปี 2553 และชนะขาดลอย ได้จำนวนส.ส. 265 คน จากส.ส. 500 คน พรรคประชาธิปัตย์ได้ ส.ส. 159 คน

ผลการเลือกตั้งที่ชัดเจนนี้ช่วยลดความตึงเครียดลงไปได้บ้างในระยะสั้น

กลุ่มเสื้อเหลืองยังพยายามที่จะรณรงค์เพื่อล้มรัฐบาลเพื่อไทย แต่ไม่อาจรับแรงสนับสนุนได้เพียงพอ

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศ เคยเป็นผู้บริหารบริษัทในธุรกิจของครอบครัว และไม่เคยมีประสบการณ์ทางการเมือง แต่มีทีมหนุนช่วย ประกอบด้วยนักการเมืองมากประสบการณ์และที่ปรึกษา ทักษิณยังคงอยู่ต่างประเทศแต่มีบทบาทในการเลือก

คณะรัฐมนตรีและจัดวางนโยบาย รัฐบาลหวนกลับไปดำเนินนโยบายแนวทักษิณ ที่เพิ่มรายได้เพื่อกระตุ้นการบริโภคและการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้านสาธารณสุข

(เป็นช่วงการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ช่วงเดือน สิงหาคม - กันยายน 2554: ช่วงหลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี)

ลำดับเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่เดือนกันยายน 2547-มกราคม 2552

วัน/เดือน/ปี	เหตุการณ์ทางการเมือง
25 กันยายน 2547	ประชาชนชุมนุมขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีการปราศรัยกันที่ท้องสนามหลวง และมีการเคลื่อนขบวน การชุมนุมไปยังใจกลางเมืองที่เป็นย่านธุรกิจ มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การชุมนุมยืดเยื้อข้ามปีและสิ้นสุดลงเมื่อมีการรัฐประหาร
11 กุมภาพันธ์ และ 26 กุมภาพันธ์ 49	การชุมนุมของ พธม.
19 กันยายน 2549	เกิดรัฐประหารล้มรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และแต่งตั้ง พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (1 ตุลาคม 2549 - 29 มกราคม 2551)
30 พฤษภาคม 2550	ตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย 22 กรกฎาคม 2550 เกิดการปะทะกันของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปช.) และตำรวจ ที่หน้าบ้านสี่เสาเทเวศร์ ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
19 สิงหาคม 2550	ประชาชนทั่วประเทศลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 (เห็นด้วยร้อยละ 58 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 42) โดยมีบัตรเสียประมาณร้อยละ 2 จากจำนวนบัตรที่มาลงคะแนนทั้งหมด
23 ธันวาคม 2550	พรรคพลังประชาชน ชนะการเลือกตั้ง และนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 (สิ้นสุดวันที่ 18 กันยายน 2551)
25 พฤษภาคม 2551	2551 กลุ่มพันธมิตรฯ เริ่มต้นชุมนุมประท้วงให้นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง และใช้แผนดาวกระจาย ไปประชุมปิดล้อมสถานที่ต่างๆ เพื่อกดดันรัฐบาล และไปปักหลักชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาลตั้งแต่เดือนมิถุนายน
30 พฤษภาคม 2551	กลุ่มพันธมิตรฯ ยกระดับการชุมนุมเป็นขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
19 มิถุนายน 2551	นปช. เคลื่อนขบวนจากสนามหลวงไปยังสี่แยกจปร. เผชิญหน้ากับเสื้อเหลือง
20 มิถุนายน 2551	กลุ่มพันธมิตรฯ เคลื่อนการชุมนุมไปยังทำเนียบรัฐบาล
26 สิงหาคม 2551	กลุ่มพันธมิตรฯ ยึดสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ของรัฐบาล ล้อมกระทรวง 3 กระทรวง และยึดทำเนียบรัฐบาล ใช้เป็นพื้นที่ปักหลักการชุมนุม
2 กันยายน 2551	เกิดการปะทะกันของกลุ่ม นปช. กับ พปป. มีผู้เสียชีวิต 1 คน และบาดเจ็บ 38 คน จนนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ต้องออกประกาศใช้ พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ในเขตกรุงเทพมหานคร
9 กันยายน 2551	ตุลาการรัฐธรรมนูญตัดสินให้นายสมัคร สุนทรเวช หมดสถานภาพนายกรัฐมนตรี เนื่องจากเป็นลูกจ้างเอกชนจากรายการโทรทัศน์ “ชิมไป บ่นไป”
17 กันยายน 2551	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี (สิ้นสุดวันที่ 2 ธันวาคม 2551 หลังจากมีการยุบพรรคพลังประชาชน)
7 ตุลาคม 2551	ตำรวจใช้แก๊สน้ำตาสลายการชุมนุมกลุ่มพันธมิตรฯ หน้าอาคารรัฐสภา มีผู้บาดเจ็บ 358 คน เสียชีวิต 2 คน

ลำดับเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่เดือนกันยายน 2547-มกราคม 2552 (ต่อ)

23-26 พฤศจิกายน 2551	กลุ่มพันธมิตรฯ ปิดล้อมทำเนียบรัฐบาลชั่วคราว ที่อาคารรับรองพิเศษ ทำอากาศยานดอนเมือง เรียกร้องให้ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่ง และวันที่ 26 พฤศจิกายน 2551 เข้ายึดสนามบินสุวรรณภูมิ
2 ธันวาคม 2551	ตุลาการรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคพลังประชาชน พรรคมัชฌิมาธิปไตย และพรรคชาติไทย จากเหตุทุจริตการเลือกตั้ง 3 ธันวาคม 2551 กลุ่มพันธมิตรฯ ยุติการชุมนุมทั้งที่ทำเนียบรัฐบาล ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ และทำอากาศยานดอนเมือง
15 ธันวาคม 2551	มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยวิสามัญ ลงมติเลือก นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี
31 มกราคม 2552	แกนนำกลุ่ม นปช. รวมตัวกันที่ท้องสนามหลวง เข้าปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล ขับไล่รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
26 มีนาคม 2552	นปช. ชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาล ให้นายอภิสิทธิ์ลาออก
11 เมษายน 2552	นปช.บุกโรงแรมที่ประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออก
13 เมษายน 2552	ทหารและตำรวจใช้แก๊สน้ำตาสลายการชุมนุม นปช.
14 มีนาคม 2553	นปช. เรียกร้องให้รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ลาออก เพื่อเลือกตั้งใหม่
27 มีนาคม 2553	นปช. เคลื่อนขบวนกดดันทหาร
8 เมษายน 2553	นายอภิสิทธิ์ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
10 เมษายน 2553	ทหารเข้าสลายการชุมนุม
14 เมษายน 2553	นปช.ประกาศชุมนุมแยกราชประสงค์
17-19 พฤษภาคม 2553	รัฐบาลสั่งให้ทหารล้อมพื้นที่ราชประสงค์
10 เมษายน 2554	กลุ่มนปช.ชุมนุม
9 พฤษภาคม 2554	รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ ประกาศลาออก
3 กรกฎาคม 2554	เลือกตั้งสส. และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

ที่มา: http://www.hiso.or.th/hiso5/report/download.php?name=thai2009_12

(สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2559)

และเมื่อยิ่งลักษณ์ ชินวัตร บริหารประเทศได้ครบ 2 ปีแล้ว จึงได้เก็บข้อมูลครั้งที่ 3 ช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2556: ช่วงการบริหารงานของ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หลังการเลือกตั้งมาแล้ว ครบ 2 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล

แต่ในเดือนตุลาคม 2556 รัฐบาลเสนอ ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ซึ่งจะมีผลให้ทักษิณ ชินวัตร พ้นจากโทษผิดในคดีทั้งหลายทั้งปวงที่ถูกศาลตัดสินไปแล้ว และเดินทางกลับประเทศไทย

เมื่อร่างนี้ผ่านสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ผู้ไม่เห็นด้วยออกมาประท้วงที่ท้องถนน ส่วนมากเป็นชนชั้นกลางชาวกรุงเทพฯ แต่ก็มีกลุ่มอื่นๆที่หลากหลาย หลังจากที่มีรัฐบาลประกาศล้มร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แล้ว ผู้ประท้วงยังคงเรียกร้องต่อไปให้ยุติ ระบอบทักษิณ ให้มีการปฏิรูปการเมือง และยังเรียกร้องให้กองทัพเข้าแทรกแซง แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการปฏิรูปการเมืองนั้น ผู้ประท้วง

ขอให้มีการมาตรการกำจัดการคอร์รัปชันและการซื้อเสียง แต่มีส่วนหนึ่งซึ่งเรียกร้องซ้ำกับที่เคยทำมาแล้ว คือ ขอให้ยกเลิกระบบ 1 คนมีสิทธิลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้ง 1 เสียง

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ตัดสินใจยุบสภา แต่ผู้ประท้วงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองก่อนการเลือกตั้ง และพรรคประชาธิปัตย์ ตัดสินใจไม่เข้าร่วมการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557, 401-408)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ในบรรยากาศของสภาพการเมืองไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลงและขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลา อาจกล่าวได้ว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เป็นตัวเร้าอีกตัวหนึ่งที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ยังไม่ได้นำตัวแปร สิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม มาศึกษา จึงขอศึกษาเป็นเบื้องต้นในส่วนของ ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองทั้ง 4 มิติ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามกรอบการวิจัยด้านล่างนี้ โดยที่ผลของการวิจัยจะทำให้เห็นสภาพของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในแต่ละช่วงเวลาของการศึกษา และเปรียบเทียบกัน อีกทั้งยังสามารถทราบผลได้ว่า ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองในด้านหรือมิติใด ส่งผลต่อ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ใน 2 รูปแบบการมีส่วนร่วม นั้น คือแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional) และแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ

(Unconventional) อีกทั้งยังมีการศึกษา การก่อตัวของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาด้วย การวิเคราะห์ Logistic Regression Analysis แทนการศึกษา Factor Analysis ซึ่งเป็นความตั้งใจเดิมที่จะศึกษา แต่ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธี Logistic Regression Analysis เพื่อทำนายโอกาสที่ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง จะมีโอกาสทำให้เกิด พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในรูปแบบใด ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำปรึกษาและแนะนำไว้ และประการสุดท้าย ผู้วิจัยได้มีการศึกษาแบบนัยย้อนหลัง เพื่อดูว่าลักษณะของความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างช่วงที่เก็บข้อมูลท่ามกลางสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น กับช่วงที่นัยย้อนหลังในจังหวะหรือเวลาในช่วงเดียวกันนั้น แตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร โดยใช้กรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงขอเสนอกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

